

2. Janova

19. Priority pravdy a lásky

¹Já starší píšu Bohem vyvolené paní a jejím dětem, které opravdu miluji – a nejen já, ale všichni, kdo poznali pravdu. ²Píšu kvůli pravdě, která v nás zůstává a bude s námi na věky: Buď s námi milost, mílosrdenství a pokoj od Boha Otce i od Ježíše Krista Syna Otcova, v pravdě a lásce. ⁴Velice jsem se zaradoval, když jsem mezi tvými dětmi našel takové, které žijí v pravdě, jak jsme dostali přikázání od Otce. ⁵A nyní tě prosím, paní, ne že bych ti psal nové přikázání, ale připomínám to, které máme od počátku: abychom milovali jedni druhé. ⁶A to je láska: žít podle Božích přikázání; to je to přikázání, o kterém jste od počátku slyšeli, že máme podle něho žít. ⁷Do světa vyšlo mnoho těch, kteří vás svádějí, neboť nevyznávají, že Ježíš Kristus přišel v těle; kdo takto učí je svůdce a antikrist. ⁸Mějte se na pozoru, abyste nepřišli o to, na čem jste pracovali, ale abyste dostali plnou odměnu. ⁹Kdo zachází dále, než je učení Kristovo, a nezůstává v něm, nemá Boha; kdo zůstává v jeho učení, má i Otce i Syna. ¹⁰Přijde-li někdo k vám a nepřináší toto učení, nepřijímejte ho do domu a nevítejte ho; kdo ho vítá, má účast na jeho zlých skutcích. ¹²Ačkoliv bych měl ještě mnoho co psát, nemíním to svěřovat papíru a inkoustu; neboť doufám, že se k vám dostanu a budu s vámi mluvit tváří v tvář, aby naše radost byla úplná. ¹³Pozdravují tě děti tvé vyvolené sestry.

Druhý a třetí Janův dopis /spolu s Filemonovým/ se v Novém zákoně nejvíce blíží obvyklému způsobu korespondence prvního století. Jejich rozsah ukazuje, že byly pravděpodobně psány na jednom listě papýru, jejich obsah pak, že jednájí o zvláštních okolnostech, a proto mají zvláštní určení. Pozadí nám je již známo z našich studií prvního Janova dopisu a hlavní témata tohoto druhého dopisu zůstávají stejná – jsou to priority pravdy a lásky.

Evangelium se šířilo rychle. Církev po domích vznikala v celém řecko-římském světě. Apoštolské spisy mezi nimi kolovaly, zatímco apoštolská generace již vymřela. S největší pravděpodobností Jan jediný zbyl z původní skupiny dvanácti. Pečlivý dohled církve, jak je líčí Skutky, nebyl již možný. Přitom počet cestujících kazatelů a misionářů vzrůstal.

Ale jejich kázání někdy neodpovídala evangeliu, které kázali apoštolové. Někteří přicházeli s novými pohledy, které přesahovaly apoštolské svědectví, označované za primitivní a nepromyšlené. Vynořila se přemíra nových poznatků a zkušeností, do kterých takoví učitelé byli zasvěceni a které byli ochotni předávat jiným za vysokou cenu. Pokušení připojit se k této samozvané duchovní elitě muselo být silné. Jiní se zase chtěli vrátit do Starého zákona, k čistotě zákona a k „náležitostem“, jako byla obřízka. Tato judaistická tendence, ač ne tak nebezpečná jako hrozba gnosticizmu, se sborům také nevyhýbala. Nejnaléhavější otázkou, která Jana trápila a znepokojovala, bylo, jak zachovat tyto mladé sbory v pravé víře a jak udržet priority, jimiž jsou věrná ortodoxie a čistý duchovní život. Proto byly tyto dva listy inspirovány, napsány a zachovávány v novozákonním kánonu.

Ale kdo je autorem a komu píše? Nejmenovaný pisatel se představuje prostě jako *starší* /verš 1/. Od nejstarší doby byl tento dopis připisován apoštolovi Janovi, ne však jednomyslně. Počáteční důkazy nejsou četné, i když kodex Muratoriho, neúplný seznam novozákonních knih, známý v Římě kolem roku 200 po Kr., obsahuje prvé dva Janovy dopisy. Ireneus, biskup v Lyonu, /asi 175–195/, cituje z 2. Janovy epištoly, ale Eusebius /asi 265–339/ ve své *Církevní historii* zmiňuje 2. a 3. Janovu jako knihy, které byly některými zpochybňovány, ale obecně církví přijímány /názor vyjádřený také Origenem a Jeronýmem/. Na základě údajů biskupa v Hierapoli ve Frygii /asi 60–130/, který řekl, že poslouchal apoštola Jana, několik učenců připsalo tyto dva krátké dopisy „Janovi presbyterovi“ – úplně jiné osobě.

Mnoho závisí na tom, zda apoštol Jan mohl být také znám jako „starší“ a diskuse badatelů na toto téma pokračuje.¹ Zvolená forma titulu „starší“ zřejmě stačila čtenářům, aby věděli, kdo je pisatelem. Ačkoli *presbyteros* doslova znamená „starý muž“, zde bezpochyby není míněn věk, ale oficiální postavení v církvi.² Sám apoštol Petr se označuje jako „také starší“ /1 Pt 5,1/, aniž by to zmenšovalo jeho apoštolskou autoritu. Není žádný vážný důvod, proč by Jan nemohl učinit totéž, zvláště v čase, kdy jako starý muž byl posledním živým členem apoštolské družiny. Pro toho, jehož vztah ke čtenářům byl nesen otcovskými city, by to byl vhodný titul. Obsah a slovník všech tří dopisů ukazuje na téhož autora, o kterém, jak vykládá F. F. Bruce „podle mého názoru sotva mohou být pochyby“.³ Budiž dodáno, že apoštol Jan je pro roli pisatele dopisu nejvhodnějším kandidátem.

A kdo je ta *vyvolená paní a její děti*, kterým onen starší píše? Někteří se domnívali, že adresátem byla žena jménem Kyria /slečna nebo paní/ nebo paní Elekta /podle Klementa z Alexandrie/. Někteří starší vy-

kladači, mezi nimi Plummer, ji považují za matronu, snad vdovu, spravující svou rodinu podle řádu Páně. Ale většina moderních autorů komentářů /včetně Westcotta, Lenskiho, Bruceho a Marshalla/ obhajuje kolektivní identitu a vidí v adresátovi dopisu místní církve, zosobněnou jako paní. Jiní /např. Bultmann/ předpokládají katolickou nebo universální církev; ale církev v tomto smyslu nemá žádnou *ses-tru* /verš 13/.

Je to jedna z věcí, v nichž si nemůžeme být úplně jisti, ale když si uvědomíme, že *kyria* je forma ženského rodu od *kyrios* /Pán/ a že *vyvolená* je přídavné jméno, jímž je často charakterizována církev jako nevěsta Kristova, zdá se být nejpravděpodobnější, že tento dopis je adresován církvi, jejíž členové jsou označováni jako *děti* ve verších 1 a 4. A to tím spíše, že se v úvodu dodává, že ji milují *všichni, kdo poznali pravdu*, stejně jako autor /verš 1/. Vzájemná láska křesťanů, ať mezi jednotlivci, nebo mezi sbory, je totiž jedno z Janových velkých témat. Nezdá se pravděpodobné, že taková poznámka by mohla být učiněna o jednotlivé rodině, byť dobře známé. Ale hodila by se jistě na místní sbor žijící ve společenství s jinými sbory v určité provincii či oblasti.

Ve verši 1 mluví Jan o tom, že miluje své čtenáře *v pravdě*, což může znamenat „skutečně“ nebo „opravdově“ /EP/, protože v řečtině není určitý člen. Jan pak přechází k *pravdě*, která je základem každého zdravého obecenství mezi křesťany /verš 2/. Poznání pravdy, která je v Ježíši Kristu, tvoří hluboký svazek lásky všech, kteří toto poznání sdílejí. Jak nás první dopis učí, znát Krista znamená milovat ho a milovat Krista je milovat všechny, kdo jsou s ním spojeni skrze víru. Tato zvláštní charakteristická vzájemná podpora a láskyplná péče mezi věřícími je zakořeněna v půdě pravdy. Protože Kristus je skutečně tím, za koho se prohlašoval, jsou ti, kteří mu důvěřují, tímto vztahem přetvářeni. Jan zdůrazňuje, že pravda je pro křesťana prvořadou věcí. Není to proto, že by všichni členové církve byli týmiž „náboženskými“ typy nebo že by byli k sobě přitahováni stejnými zájmy, jako je tomu ve světských klubech. Jednota křesťanů je založena jen na pravdě a jen pravda sama může vytvářet *agapé* /tuto odlišnou sebedávající lásku/, protože je jak vnitřní silou, tak věčnou skutečností. Pravda *v nás zůstává*, když si uvědomíme, co znamená, věříme v ni a žijeme pro ni. Takové zapojení duchovní energie přinese věčnou dividendu, protože Boží pravda nikdy nezestará ani nebude překonána. Je poučné, že zde Jan mluví o Slovu stejným způsobem, jako mluvil Pán Ježíš ke svým učedníkům o Duchu: „S vámi zůstává a ve vás bude“ /J 14,17/. Protože „Duch jest pravda“ /1 J 5,7/, nabízí se rovnice.

Ta nám pomůže ujasnit si, jak nebiblické a neužitečné je snažit se polarizovat Slovo a Ducha, nebo rozhodovat se pro jedno nebo druhé. Učení, které odděluje Slovo od Ducha, pravdu od lásky, mysl od srdce, učení od zkušenosti, neníčí jen osobní křesťanskou integritu, ale celou soustavu apoštolského svědectví.

Verš 3 je pozdravem. Někdy stačilo k pozdravu jedno slovo /viz Sk 23,26/, ale mezi křesťany byl pozdrav zpravidla rozšířen, přinejmenším slovy „milost a pokoj od Boha“. Janův pozdrav je spíš požeňnáním. Navazuje na verš 2, *pravda ... bude s vámi, opakuje sloveso a uvádí milost, milosrdenství a pokoj, „jdoucí ruku v ruce s námi“*.⁴ Milost /nezasloužená přízeň/ začíná v Božím srdci, je vyjádřena vůči lidstvu milosrdenstvím a zakoušíme ji jako požeňnání pokoje. Tyto tři hodnoty mohou být shrnuty slovem „spasení“, které popisuje nejplněji realitu v naší zkušenosti, kdy nám Bůh dává, co nezasluhujeme /milosrdenství/, a nedává nám, co zasluhujeme /soud/. Řečistěm, kterým milost, milosrdenství a pokoj plyne, je „Otcův Syn“, náš Pán a Spasitel Ježíš Kristus. A tak pravda o tom, kdo Kristus je a co pro nás učinil, vždycky existuje společně s láskou, kterou zakoušíme, když v něho věříme. Objektivní skutečnost, že člověk Ježíš Kristus je věčným Synem Otce, jediného pravého Boha, naši osobní zkušenost této lásky podpírá ve spasení a zaručuje její věčnou platnost.

1. Priority a jak jimi žít /verše 4 až 6/

Nepřekvapuje, že *pravda* je prvou velkou prioritou; je to zdůrazněno i zahajovacím pozdravem. Janova největší *radost* je vidět Kristovy učedníky stát *pevně v pravdě*, Boží děti ukazovat rodinnou podobu /verš 4/. Jako vždy Písmo staví do rovnováhy Boží svrchovanost a lidskou odpovědnost. Je-li skutečností, že *pravda v nás zůstává a bude s námi na věky* /verš 2/, je křesťanovou nevyhnutelnou povinností žít *v pravdě* /verš 4/. Zde nemáme volbu; jde o hlavní předpoklad našeho učednictví. Boží pravda, zjevená především v živém Slovu a zaznamenaná neomylně ve Slovu psaném, je cestou, po které křesťan putuje ze země do nebe. To je cesta, kterou máme jít také. Chceme-li cestovat, potřebujeme sledovat mapu a dbát na její pokyny. Nejde o věc volby. Nemůžeš dosáhnout severu, cestuješ-li na západ.

Jan však nyní přichází se silnějším důrazem. Máme žít *v pravdě*, jak jsme dostali příkázání od Otce /viz 1 J 3,23/. Bylo nebezpečí, že jen některé z dětí jdou správnou cestou /ač patrně Jan neznal všechny členy sboru/. Zdá se pravděpodobné, že jeden z důvodů jeho dopisu byl, že chtěl uvést na správnou míru uvolněný vztah poslušnosti k pravdě, který již poznamenal některé členy sboru.

Napomenutí verše 5 je vysloveno na pozadí radosti i starosti vyjádřené ve verši 4. Musíme si pamatovat a dodržovat přikázání, jež je uloženo každému věřícímu na začátku jeho duchovní zkušenosti – abychom milovali jedni druhé. Máme zde další velkou biblickou prioritu, která je vždy spojena s pravdou. Toto téma bylo podrobně vyloženo v prvním dopise /1 J 2,7–11; 3,14–18; 4,12–21/, ale připomínat je není nikdy zbytečné. Bůh, který nás volá, abychom věřili, nás také volá, abychom milovali. Obojí je životně důležité. Nejde o nic nového, i když to Pán Ježíš při své řeči o této věci označil jako nové přikázání /J 13,34/. Nyní to již bylo známo jako hlavní požadavek křesťanské zbožnosti.

A přikázání lásky je tak známo dodnes. Otázkou není, známe-li je, ale zda je činíme /srovn. J 13,17/. Láska nezačíná city, větší roli hraje vůle. Jestliže se zasazujeme o dobro druhých, ať to stojí co stojí, často vidíme, že zájem a péče se vyvíjejí ve skutečnou náklonnost a lásku. Známkou křesťanské opravdovosti je vědomé rozhodování vůle chtít pečovat o druhé. Není v našich životech ani dne, kdybychom si to nemuseli připomínat a v tom se utvzovat.

Milovat Pána znamená poslouchat ho do nejmenšího detailu jeho vůle, jak je vyjádřena v jeho *přikázáních* /verš 6a/. Někteří obviňovali Jana, že argumentuje stále dokola. Zde definuje lásku jako poslušnost, zatímco v předcházejícím verši konstatuje, že Božím přikázáním je milovat a opakuje to v závěru verše 6. Je dobré připomenout, že ve verších 5 a 6b je přikázání v jednotném čísle. Žít v lásce znamená poslouchat Boha. Ve verši 6a *přikázání* je plurál, protože projev lásky je každodenní, ukázněný zájem plnit Boží vůli tak dobře, jak jen je možno. Proto Ježíš sám, když byl tázán, které z přikázání je nejdůležitější, odpověděl: „Miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, z celé své duše, z celé své mysli a z celé své síly ... miluj svého bližního jako sám sebe! Většího přikázání nad tato dvě není“ /Mk 12,28–31/.

Na tomto základě uzavírá Pavel v Ř 13,10, že „je tedy láska naplněním zákona“. Láska a poslušnost pravdě jsou neoddelitelné priority, máme-li žít, jak Bůh žádá. A přece, kdo z nás křesťanů neprožívá neustálý zápas *žít* trvale, den po dni, na cestě poslušnosti? Někdy oddělujeme poslušnost od lásky, takže se proměňuje v úmornou povinnost, v rituální dodržování pravidel. Není pak divu, že ztrácíme odvahu a boj vzdáváme. Máme-li však správný vztah k Bohu, je-li naše křesťanství v první řadě věcí lásky k Bohu, zjistíme stejně jako Jan, že „jeho přikázání nejsou těžká“ /1 J 5,3/. Lásku k Otci a Synu je velkým povzbuzením k poslušnosti a k chození po úzké cestě pravdy.

Ale co když je naše láska slabá a mdlá? Jak zvýšíme svou schopnost milovat Boha? V prvním dopise Janova odpověď na tuto otázku je: „My milujeme, protože Bůh napřed miloval nás“ /1 J 4,19/. Obrácíme se k pravdě Božího slova, k Písmu, a noříme se do všeho, co tam čteme o Božím bytí a charakteru, zvláště pak o jeho velké lásce k nám. Jdeme zpět ke kříži, kde prokázal svou lásku nejpřesvědčivěji a uvědomujeme si, že Syn Boží „mne zamiloval a vydal sebe samého za mne“ /Ga 2,20/. Neustále posilujeme svou mysl a svou duši jistotou, že Bůh nás už nemůže milovat víc než nás miluje a že nás nikdy nebude milovat méně. „Miloval jsem tě odvěkou láskou, proto jsem ti tak trpělivě prokazoval milosrdenství“ /Jr 31,3/. Nikdy nás nepustí. Nikdy nás nenechá odejít. Nikdy se nás nevzdá. Můžeme ho svým hříchem zarmoutit a bude nás ve své lásce káznit, jak každý milující otec činí /Žd 12,10–11/. Kázeň může být bolestná, ale i to je pro naše dobré. Ani na okamžik nás nepřestane milovat.

Musíme se držet velkých novozákonních ujištění o této nepomýšlející lásce, o neomezené milosti a zachovávající moci a všíst se do nich osobně, vlastním jménem. Oddíly jako Ř 8,31–39; Ef 1,3–14 a 1 Pt 1,3–9 jsou pro duši lékem. Když Boží láska přestává být pro nás realitou, potřebujeme brát tento lék třikrát denně po jídle, až se naše duchovní chuť začne lepšit a začneme odpovídat v báni na Boží ohromující milost:

A přec tě mohu milovat,
ač všemocný jsi Pán,
že tebou byl já ubohý
o lásku požádán.⁵

Posloucháme Pána, protože ho milujeme jako Pána. Milujeme ho, protože sytíme své duše pravdou jeho Slova, které ukazuje jeho charakter a jeho velký plán spasení člověka. Věříme-li a přivlastňujeme-li si vše, co jeho Slovo slibuje – věčný život, který nám náleží ve spojení s Kristem – pak rosteme v pravdě a lásce, přijímáme víc a víc z plnosti jeho milosti, milosrdenství a pokoje. To jsou duchovní priority, které máme pěstovat.

2. Problémy a jak je zdoávat /verše 7 až 11/

Ačkoli NIV začíná veršem 7 nový oddíl, tento verš ve skutečnosti začíná slovem „protože“. Tato spojka je skutečně spojkou se vším, co Jan napsal ve verších 4 až 6. Jak jsme viděli, selhání v lásce zpravidla ohlašuje i selhání v poznávání a praktikování pravdy. Člověk nemůže trpět, aniž by druhý trpěl také, právě tak, jako každý bude ta-

ke posilovat druhého. Protože církev zápasí s krizí pravdy, napadána *svůdci* s jejich falešným učením, Jan chce své čtenáře podnítit, aby byli ve své křesťanské lásce k druhým určitější. Taková láska bude jedním z nejsilnějších obranných prostředků církve proti kacířství, tak jako zachovávaní pravdy je nejsilnější hradbou proti omylu.

a. Jak se bránit falešnému učení

Jedním ze základních principů novozákonních pisatelů je nezabývat se podrobným rozbořem či dokonce hodnocením falešného učení, proti kterému vystupují. Raději se zaměřují na pozitivní proklamování pravdy v důvěře, že ona sama podlomí a zničí omyl.

Slovo *svůdci* /*planoi*/ je příbuzné se slovesným kořenem znamenajícím „svéstí na cestě“ nebo „způsobit bloudění“; sloveso samo je užito v 1J 2,26. Dvě základní charakteristiky svědčů, podle nichž mohou být rozpoznáni, jsou: klamná víra a klamné chování.

Za prvé „nevyznávají, že Ježíš Kristus přišel v těle“. Nejde o soukromou nevěru, ale o veřejné popírání. Svůdci veřejně učí, nepřišel v těle.

Jan zde užívá participium přítomného času /*jako přišlého*/, zatímco v obdobném kontextu v prvním listu 4,2 užije minulého času /*přišel*/ . Přítomný čas se zdá podtrhovat fakt, že Bůh je stále vtělen v Ježíši. Někteří falešní učitelé, tak jako Cerinthus, byli připraveni uznat a učit, že Kristus sestoupil na člověka Ježíše při jeho křtu, ale věřili, že tato návštěva skončila před křížem, protože Bůh nemohl trpět a zemřít. Jan chce potvrdit, že Slovo, které se jednou stalo tělem, je stále tělem a vždycky bude; že Kristus, který vstoupil v slávu Otcovu, je jednou provždy lidským Ježíšem. V nebi je oslavený člověk. Učení svědčů popíralo, že božská a lidská podstata byly spojeny v jedné osobě v lůno panny Marie a že nikdy nebyly rozděleny. Kdo to popírá, je *antikrist*, protože se dotýká samého základu Kristovy osoby a díla, na nichž stojí křesťanská víra.

Za druhé, *do světa vyšlo mnoho těch, /kdo vás svádějí/*. Jsou možné dva výklady. Je snad možné, že do světa vyšli jako misionáři, pronikající do nových oblastí se svým „evangeliem“. Je-li tomu tak, pak falešní učitelé rozšiřovali své bludy s misijním zaujetím, dychtili ovlivnit další a další oblasti a ovládnout sbory. Ježíšovo proroctví, že „vyvstanou lžimesiášové a lžiproroci a budou předvádět znamení a zázraky, aby svedli vyvolené, kdyby to bylo možné“ /Mk 13,22/, se naplnilo. A jeho předchozí varování „mějte se na pozoru, aby vás někdo nesvedl“ /Mk 13,5/ bylo velice aktuální. A Jan toto varování opakuje ve verši 8.

Na druhé straně Jan obvykle užívá slovo *kosmos* pro mimokřesťanský svět, stavící se proti Boží vládě /viz 1J 2,15–19/. Bylo-li slovo svět užito v tomto významu i zde, pak nám chce připomenout, že jednou ze známek falešných učitelů je jejich oddělení se od těch, kteří se drží pravého evangelia. Nemohou obstát v prostředí pravdy, ve věrné církvi, protože popírají základy jejího učení. Ať jsou kýmkoli a ať jsou jakkoli přitažliví osobně nebo svým podáním, jsou nepřáteli Kristovými, jsou antikristové. Ať už toto slovo /*antichristos*/ má jinde jakýkoli význam, zde jsou jím označeni lidé, kteří jsou radikálními odpůrci pravého učení o Kristu a jsou proto jeho protivníky, i když protestují a tvrdí, že jsou křesťany a říkají o Kristu pravdu. Starší říká, že každý, kdo popírá pravdu, je opravdu antikrist, stejně jako o nadmíru zlé osobě můžeme říci, že je „opravdu ďáblem“.⁶

Vzhledem k vážnosti, s jakou Jan pojímá tento problém, nepřekvapuje, že varování verše 8 je vyjádřeno silným způsobem, doslova „Dbejte na sebe“. Samolibost je vždycky nebezpečná a tím víc, když je omyl vmlouvavě propagován příjemnými okolnostmi. „Je to takový pěkný člověk: jeho názory jistě nemohou být tak špatné“ je dodnes obecnou reakcí. Ale jsou v sázce daleko důležitější věci než jednotlivé osoby. Je nebezpečí, že ti, kdo ochotně přijímají omyl, přijdou o svou odměnu. Na tomto místě jsou rozdíly ve čtení textu. NIV překládá druhou osobou slovesa /*na čem jste pracovali*/, ale správným čtením může být spíše první osoba plurálu /*na čem jsme pracovali*/ . Toto čtení dává dobrý smysl. Jan by v tom případě vyjadřoval svůj osobní zájem jako apoštol, že všechna tvrdá práce evangelizační, vyučující a pastorační, kterou tak obětavě konali vůdcové církve jeho generace, by nakonec mohla přijít vniveč, kdyby se církev v příští generaci odvrátila od pravdy.

Ale nebyli by to jen tito vůdcové, kteří by utrpěli ztrátu. Stejně by na tom byli čtenáři, kdyby přijali falešné učení. Za věrnou službu se dává odměna /viz Mt 25,21 a 23/ a Jan chce, aby jeho čtenářům bylo plně zapláceno. Slovo odměna zahrnuje řádné zaplacení za práci svědomitě dokončenou. Snad nejpodrobnější výklad na toto téma nacházíme v 1 K 3,12–15, kde Pavel říká, že o soudném dnu Boží oheň prověří kvalitu naší služby pro něho. „Když jeho dílo vydrží, vezme odměnu“ /verš 14/. Pavel jasně říká, že zde nejde o osobní spasení, protože to je dílem milosti, nikoli skutků, ale věrnost dostane zvláštní odměnu. Jako Jan tak i Pavel chce, aby jeho čtenáři dostali plnou odměnu. Jsme-li v pokušení myslet si, že pravda a omyl jsou okrajový-

mi záležitostmi, měli bychom své mínění opravit připomenutím perspektivy věčnosti, ve které všechnu naši práci a svědectví konáme.

Verš 9 obsahuje jak shrnutí, tak opakování základních principů, podle kterých máme posuzovat tento předmět pravdy. Současně zdůrazňuje, proč opomenutí zůstat v pravdě má nutně zhoubný duchovní účinek. Novota je vždy ošidně přitažlivá a falešné učení může mít úspěch tam, kde je předkládáno jako progresivní, pokročilé myšlení. Charakteristikou pohanských filozofů v Aténách bylo, že „ničemu nevěnují tolik času jako tomu, že vykládají a poslouchají něco nového“ /Sk 17,21/. Tito pohané by se cítili doma v upovídáných show a senzačních článcích našich masmedií. Nové myšlenky mají pro většinu z nás nepopíratelnou přitažlivost. Nepřiblížil se satan Evě z tohoto úhlu /Gn 3,1–6/?

Naše instinktivní hledání nového přineslo mnoho dobrého pro náš život na této planetě. Mandát daný stvoření „naplňte zemi, podmaňte ji“ /Gn 1,28/ může být chápán tak, že Bůh dal lidstvu s planetou Země hádanku obrovské spletnosti, jež musí být rozmatávána, a zásoby nezměrného bohatství, které je třeba prozkoumávat a využívat. Mnohé z hodnot života, které považujeme za samozřejmé v rozvinutém světě dvacátého století, pocházejí z odvahy, zručnosti a vynalézavosti minulých generací. Nutno ale uvést, že toto pověření může být člověkem účinně splněno jen pod Boží autoritou, jako jeho zástupcem. Naše nové myšlenky se často ukázaly jako „myšlení podle Božích myšlenek, které zde byly už před námi“. Nebezpečí hrozí, když si myslíme, že jsme Boha předhonili, že jsme tak daleko, že ho již nepotřebujeme. Pak se naše nové myšlenky stávají fantastickými představami, které vůbec neodpovídají realitě, jak ji Bůh stanovil a vytvořil. Jakmile opustíme základ Boží zjevené pravdy, začínáme riskantně spekulovat.

Je smutné, že mnozí křesťané na to reagovali ochotným přijímáním toho, co lze nazvat jen čirým tradicionalismem. Nechali se zlákat vyježděnými koleji zpátečnického negativismu, který je právě tak nevyvážený jako honba za novotami. A důsledek je, že křesťanská víra je mnohými lidmi karikována, je považována za kulturního dinosaura, zkamenělého ve filozofických a ideologických nánosích. Je pro ně naprosto zastaralá, a proto zbytečná. Místo zvěstování neměnné Boží pravdy v Kristu jako jediné nejdůležitější skutečnosti se církve často dala zaplést do beznadějných bojů za zachování svých společenských a náboženských zvyků. Jak v době farizeů, tak i dnes ti, kdo mají /přínejmenším na papíře/ vysoké mínění o inspiraci a autoritě Písma, často podléhají pokušení nedbat na Boží příkázání a držet se lidských tradic /viz Mk 7,8/. Ani nové myšlenky ani tradice nejsou samy o sobě

správné nebo špatné. Musejí být srovnávány s Písmem a jím testovány. Vždycky bude existovat stále se střídající móda v myšlenkách i v chování jak ve světě tak v církvi, kterou Pán do tohoto světa postavil /J 17,15/. Naší povinností je hledat biblickou pravdu a podle ní posuzovat jak staré, tak nové věci. Opouštět Kristovo učení není pokrokem, ale odpadlictvím.

Je tedy křesťanskou odpovědností držet se tohoto učení. Je to učení Kristovo nejen v tom smyslu, že on je jeho středem a podstatou, ale zvláště, že toto učení on sám přinesl a jím je ztělesněno. Opět se zdůrazňuje, že Ježíš je historickou osobou a že naše víra se opírá o skutečné události, jež proběhly v čase a prostoru, byly způsobeny Bohem, a proto jsou věčně platné. Vybočovat z toho, co Pavel nazývá „vzorem zdravých slov“ a „svěřeným pokladem“ /2 Tm 1,13–14/ znamená lehkomyslně ztratit Boha. Logika je vyslovena ve verši 9. Jediná cesta jak „mít Boha“, tedy mít osobní vztah k Bohu, je skrze víru v Ježíše Krista, Syna. Avšak ti, kteří popírají jeho příchod v těle, nemohou vstoupit na tuto jedinou cestu k Otci /kterou je Ježíš Syn/, a tak ať už o sobě prohlašují cokoli, nemohou mít pravé obecenství s Bohem. Otec a Syn jsou neoddělitelní, jeden Bůh na věky. Známa píseň má pravdu, když nás vyzývá „pojď k Otci skrze Ježíše Syna“.⁷ Není jiné cesty. Důsledek je také slavně pravdivý: kdo věří učení Kristovu, těší se s živého duchovního obecenství jak s Otcem tak se Synem /srovn. 1 J 1,3/.

b. Jaký vztah mít k falešným učitelům

Poté, co Jan srozumitelně pojednal o problémech pravdy, se nyní zaměřuje na ty, kdo aktivně propagují falešné učení /verš 10–11/. Tu nastává problém, jak ukázat lásku. Počet cestujících proroků a kazatelů rostl a křesťané si uvědomovali svou povinnost poskytnout pohostinnost a podporovat Boží posly. Jan však zdůrazňuje, že tato praktická podpora závisí na obsahu hostova poselství. Verš 10 zmiňuje dvě normální reakce, jaké žádá křesťanská láska, zvláště vůči tomu, kdo se plně vydal do služby cestujícího učitele a kdo byl proto svým ubytováním a zaopatřením závislý na laskavosti spolukřesťanů. Křesťan by měl takového návštěvníka přivítat a zavést do svého domu. Že to byl zavedený způsob je potvrzeno v *Didache*, neboli *Učení Páně k pohanům skrze dvanáct apoštolů*, rukověti církevního pořádku, psané řecky, pocházející patrně z počátku druhého století. „Každý, kdo přichází ve jménu Páně, buď přijat, a potom, po jeho prověření, budete vědět co a jak, protože porozumíte rozdílu mezi pravou a levou rukou.“

Je-li ten, který přichází, mimojdoucí, pomůžete mu, jak jen můžete. Ale nezůstane u vás déle než dva či tři dny, leč by to bylo nutné.“ Na-proti tomu „je-li učitel zvrácený a předkládá jiné učení, aby zničil tyto věci /t.j. apoštolké učení/, neposlouchejte ho“.⁸ Rozhoduje obsah poselství, nikoli věrohodnost či chudoba posla.

Tento verš nám představuje spíš posla přijímaného v církvi než v domě jednotlivce. Tito cestující učitelé patrně nepracovali dům od domu; přišli do shromáždění a požádali, aby mohli promluvit nebo mít podíl na volném průběhu pobožnosti. Církev se ovšem scházela v domě. Přijmout cizince proto znamenalo přijmout jeho učení a přivítat ho do obecenství církve. *Přijímat ho* tedy znamenalo víc než běžnou zdvořilost či představení se. Vyjadřovalo potěšení z jeho přichodu, navázání přátelství. Ale je-li takový postoj projeven vůči falešným učitelům, není to ani tak křesťanská láska jako duchovní sebevražda. Není to také láska ke zbytku stáde, protože je vystavuje kacířskému zákeřnému ohrožení jejich víry. Není to ani láska ke svůdci, protože bude utvrzován ve svém bludu, který pak nebude ochoten přiznat. A nadevše není láskou k Bohu, protože straní zlému a aktivně je povzbuzuje k šíření toho, co nejvíc ohrožuje víru /verš 11/.

Aplikace na naší současnost není těžká, ale je nutno provést ji pečlivě ve vědomí, že situace místního sboru je primární. Tyto verše neospravedlňují sektářské oddělování jednotlivců, které tak často pokazilo jinak věrný a užitečný život. Základy oddělování, stejně jako jednoty, jsou velkými ústředními tématy víry, nikoli druhotnými věcmi církevního pořádku a správy. Názory křesťanů na ně se budou vždycky lišit. Že je namístě oddělení se od těch, kteří popírají božství našeho Pána Ježíše Krista, je nesporné. Není projevem křesťanské lásky, když církev zve na kazatelnu lidi, kteří popírají Kristovo učení. Nemohou se také různé sbory nebo křesťanské skupiny spojovat k evangelizační kampani, nesouhlasí-li kázané slovo s Písmem a není-li v tom úplná shoda všech zúčastněných.

Stejně tak ti, kteří jsou zajedno v biblickém evangeliu, mají povinnost prosazovat tuto jednotu prolomením bariér, jež je rozdělují, ať denominačních, kulturních či tradičních. Mohou se rozcházet v druhořadých věcech, ve kterých Písmo není černobílé a budou v nich respektovat právo druhých na vlastní výklad z přesvědčení. Nebudou stavět do cesty vzájemnému obecenství mimobiblické přehrady a nedovolí, aby druhotné rozdíly ničily jejich základní jednotu. Budou milovat jedni druhé a všemi prostředky posilovat tuto lásku, aby svět poznal, čím učenými jsou /J 13,35/.

Co máme však dělat, když otevřeme dveře a před námi stojí člen některé sekty, který přichází s „jiným evangeliem“? Máme dveře zavřít nebo ho pozvat dál? Některí z takových skupin, kteří se později obrátili ke Kristu, potvrdili, že evangelikální křesťané s nimi jednali nejtvrději. Špatné jednání a tvrdost jsou vždy neomluvitelné. Můžeme odmítat pouštět se do rozhovoru, má se to však stát zvořile a laskavě /Ko 4,6/. Je však stejnou pravdou, že mladí a nezkušení křesťané se pro svou nemístnou laskavost často dostali do vážných nesnází. Někteří vykladači poukazují na příklad Ježíše stolujícího s celníky a hříšníky, který se pak setkal s neporozuměním, a doporučují raději následovat jeho příkladu než brát doslovně verš 10. Ale celníci a hříšníci nebyli propagátory falešného učení, které parazituje na pravém křesťanství, jakými jsou mnozí z dnešních sektářů. Bližší paralelou by mohlo být stolování Ježíše v domě Šimona farizea /L 7,36/. Tyto verše nebrání křesťanu zkušnému ve víře, aby pozval návštěvníka do svého domu a vysvětlil mu, kde se jeho víra odchyluje od biblické pravdy a poukázal mu na Krista. Ale Howard Marshall dobře vyjadřuje podstatu věci: „Je rozdíl mezi tím prokázat někomu lásku a pohostinnost a dát mu prostor pro jeho práci.“

Závěrečné dva verše ukazují ve dvou dalších praktických věcech, jak problémy pravdy a lásky v církvi mají být vždy řešeny v lásce a pravdě. Dalo by se o tom vždycky říci mnohem víc, než co bylo možno svěřit papíru, i když autor byl jistě připraven. Nelze určit, o kterých věcech chtěl Jan ještě hovořit, i když jeho další dopisy některé mezery vyplňují. Snad bylo v církvi víc osobních záležitostí, týkajících se jednotlivců. Z verše 3. Janovy epištoly víme, že napominání a výtky možná v apoštolově mysli převažovaly.

Ale ať již se jednalo o vyučování, napominání, napravování či povzbuzování, mnohé muselo být řečeno *tváří v tvář*, doslova „ústý k ústům“, jako mluvil Bůh k Mojžíšovi /Nu 12,8/. Papír se nedovede usmívat, ani se nedovede přizpůsobit změně situace. Snad Jan právě dokončoval list papýru a nechtěl začínat nový. Ale těšil se již na návštěvu. Jeho příchodem bude posílena církev a povzbuzena její víra a vzájemná *radost bude úplná*. Ze zkušenosti víme, že otevřené obecenství a křesťanská radost se nelépe udržují a rozvíjejí osobním stykem tváří v tvář, kdekoli je to možné. Někteří z nás se raději schovávají za dopis, za telefonický rozhovor tam, kde bychom měli mluvit pravdu v lásce z očí do očí.

Dopis končí pozdravy od *dětí* ... *vyvolené sestry* /verš 13/. Skutečnost, že jsou to děti, které posílají své pozdravy, se zdá potvrzovat náš dřívější výklad, že „paní“ je místní sbor a její *sestra* jiný sbor, se kte-

19. Priority pravdy a lásky

rým měla styky. Je-li tomu tak, pak nám připomíná, že máme proje-
vovat lásku a zachovávat pravdu v obecnství se všemi pravými shro-
mážděními Božského lidu. Koriguje izolacionismus, který v církvi
snadno může přejít v aroganci. Náležíme k světovému společenství
a každá církev, ať místně, denominačně či národně, potřebuje své
„vyvolené sestry“, aby jí pomáhaly vidět její vlastní slabá místa. Mu-
síme se mnoho učit od druhých křesťanů, kteří vyznávají stejnou
pravdu a snaží se o tutéž lásku jako my. Jsme všichni dětmi stejného
Otce, členy jedné rodiny. Čím víc budeme žít společně v pravdě a lás-
ce, tím lépe se bude dařit klimatu, ve kterém naše poddanost Hlavě
církve bude kvést.

3. Janova 20. Učit se příkladem

¹Já starší milému Gáiovi, jehož miluji v pravdě. ²Modlím se za te-
be, milovaný, aby se ti ve všem dobře dařilo a abys byl zdrav – tak
jako se dobře daří tvé duši. ³Velice jsem se zaradoval, když přišli
bratři a vydávají svědectví o tvé opravdovosti, o tom, že žiješ v prav-
dě. ⁴Nemám větší radost, než když slyším, že moje děti žijí v pravdě.
⁵Věrně jednáš, milovaný, v tom, co činíš pro bratry, a to pro ty, kte-
ří přišli odjinud; oni vydali před církví svědectví o tvé lásce. Dobře
činíš, když je vypravíš na další cestu, jak se sluší před Bohem, ⁷neboť
pro jméno Kristovo se vydali na cesty a od pohanů nic nedostanou.
⁸Proto jsme povinni takových se ujímat, abychom měli podíl na práci
pro pravdu. ⁹Něco jsem již o tom církvi psal; ale Diotrefés, který si
osobuje právo být mezi nimi první, nás neuznává. ¹⁰Proto až přijdu,
ukážu na jeho jednání, jak nás zlomyslně pomlouvá; a na tom nemá
dost – ani bratry nepřijímá, a těm, kdo je chtějí přijmout, v tom brání
a vylučuje je z církve. ¹¹Můj milý, neřid se podle zlého, ale podle
dobrého. Kdo jedná dobře, je z Boha; kdo jedná špatně, Boha neviděl.
¹²Demetriovi všichni vydávají dobré svědectví, ano i sama pravda;
i my mu vydáváme svědectví, a ty víš, že naše svědectví je pravé. ¹³Měl
bych ti ještě mnoho co psát, ale nechci to svěřit inkoustu a peru; dou-
fám totiž, že tě brzo uvidím, a budeme spolu mluvit tvář v tvář. ¹⁵Po-
koj tobě. Přátelé tě pozdravují. Pozdravuj každého z přátel osobně!

Tento třetí z dopisů připisovaných Janovi je nejosobnější ze všech.
Podobnost rozsahu je dána patrně tím, že byl napsán na jednom listu pa-
pyru, a také jinak jsou oba v mnohém navzájem zrcadlovým obrazem.
V obou se autor představuje jako starší /viz můj komentář k 2 J 1/.
V obou vyjadřuje přání navštívit příjemce dopisu osobně a hovořit o té-
matech, zmíněných v dopise /verše 13–14, srovn. 2 J 12/. V obou má na
mysli cestující kazatele a vztah sboru k nim. Avšak zatímco druhý dopis
je především varováním před přijímáním „svědců“, třetí je varováním,
aby nebyli odmítáni ti praví spolukřesťané a vyslanci evangelia. Je to
kladné doplnění negativních zákazů druhé epištoly, připomínající Gáiovi
a jeho sboru, že možné zneužití pohostinnosti ze strany heretiků se ne-

¹Současný stav diskuse, viz Marshall, str. 42–49

²Westcott, str. 223 ³Bruce, str. 136

⁴Lenski, str. 559

⁵„My God, how wonderful thou art“ od Fredericka Williama Fabera /1814–
63/

⁶Marshall, str. 71

⁷„To God be the glory“ od Fanny J. Crosby /1820–1915/

⁸Citováno v „A New Eusebius“, vyd. J. Stevenson, 1957, str. 128